

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ενδεικτικές απαντήσεις

Θέμα Α – Α1

Η υπογεννητικότητα αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο που υπερβαίνει τα οικονομικά δεδομένα. Αρχικά, αποδίδεται σε οικονομικούς παράγοντες, όπως η ακρίβεια, η εργασιακή ανασφάλεια, το κόστος στέγασης και η δυσκολία εξισορρόπησης καριέρας και οικογένειας. Ωστόσο, πλέον αναδεικνύεται μια βαθύτερη κρίση σχέσεων στην ψηφιακή εποχή, η οποία τροφοδοτείται από μια διάχυτη υπαρξιακή αβεβαιότητα. Αυτή εντείνεται από την κλιματική αλλαγή, τις κοινωνικές ανισότητες και τις τεχνολογικές ανατροπές, οδηγώντας τους νέους σε αναθεώρηση των προτύπων και των αντιλήψεών τους για την αναπαραγωγή

Θέμα Β1

1 → β

2 → β

3 → α

4 → α

5 → α

B2.

B2α. Η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με τη μέθοδο του αιτίου-αποτελέσματος. Ως κύριο αίτιο παρουσιάζεται η χρήση των smartphones. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν είναι οι αλλαγές στους τρόπους αλληλεπίδρασης των νέων και η αύξηση της μοναξιάς και της δυσφορίας. (Επιπλέον αποτελέσματα που μπορούν να αναφερθούν : εξιδανικευμένα πρότυπα, υψηλές προσδοκίες, προβληματικές σχέσεις μεταξύ των δυο φύλων.) Η πρόθεση της συντάκτριας είναι να επισημάνει την σοβαρότητα του προβλήματος αναδεικνύοντας με λογικό τρόπο την αρνητική επίδραση της ψηφιακής τεχνολογίας και κατ' επέκταση στην επίταση του φαινομένου της μοναξιάς.

β)

Το «Γιατί» δηλώνει αιτιολόγηση. Με αυτήν ο συγγραφέας εξηγεί την προηγούμενη θέση του ότι υπάρχουν «νιάτα της μεγάλης ηλικίας» και «γεράματα της μικρής ηλικίας», αναφέροντας ότι υπάρχουν νέοι συντηρητικοί και ηλικιωμένοι ριζοσπαστικοί.

Το «λοιπόν» δηλώνει συμπέρασμα. Συνδέει όσα προηγήθηκαν για την ύπαρξη προοδευτικών και συντηρητικών ανθρώπων ανεξάρτητα από την ηλικία με το συμπέρασμα ότι «τα δύο στρατόπεδα υπάρχουν».

Θέμα Β3 .

- **Ασύνδετο σχήμα:** αποδίδει τα χαρακτηριστικά της νεότητας με ένταση, γοργό και πυκνό λόγο, συναισθηματική φόρτιση.
- **Α΄ πληθυντικό:** γέφυρα επικοινωνίας, εκφράζει συλλογικότητα και καθολικότητα σχετικά με τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των δύο γενεών, εντάσσει τον εαυτό του στο ίδιο σύνολο με τους αναγνώστες. Προσδίδει οικειότητα στο ύφος.
- **Συνυποδήλωση:** έμφαση στον ασυγκράτητο χαρακτήρα των νέων, με ζωντανό και θεατρικό τρόπο.

Θέμα Γ

Στο ποίημά του, ο Ανδρέας Εμπειρικός απευθύνει ένα δυναμικό κάλεσμα για την κατάκτηση της χαράς και της εσωτερικής ελευθερίας. Οι βασικές του προτροπές είναι:

- **Η ενεργητική αντιμετώπιση της θλίψης:** Προτρέπει τον αναγνώστη να «χτυπήσει τη θλίψη καταγής» και να πετάξει το «μαράζι στα σκουπίδια».
- **Ο αγώνας για την ευτυχία:** Η χαρά δεν είναι παθητική κατάσταση, αλλά αποτέλεσμα μάχης («Πρέπει να πολεμήσεις να χαρής»).
- **Η αυθεντικότητα και η απελευθέρωση:** Ζητά από το άτομο να «γυμνωθεί» (να βγάλει τα προσωπεία) και να αποδεχτεί τις επιθυμίες του («όλες τις ηδονές που σε τραβάνε»).
- **Η έλλειψη φόβου:** Τονίζει την ανάγκη για δυναμική παρουσία στον κόσμο («Εβγα στο δρόμο... Μην φοβηθείς το πάτημά σου»).

Κειμενικοί Δείκτες:

1. **Προστακτικές / Οριστική με το «πρέπει» (Προτρεπτικός τόνος):** «Χτύπα», «πέταξε», «Πρέπει να πολεμήσεις», «Μην φοβηθείς». Προσδίδουν στο ποίημα χαρακτήρα μανιφέστου και επιτακτικότητας.
2. **Μεταφορές / Συμβολισμοί:** Το «ξύδι» συμβολίζει την πίκρα και τη μιζέρια, ενώ το «μέλι» και το ποτήρι «δε με μέλλει» συμβολίζουν την απόλαυση και την απελευθέρωση από το άγχος της κοινωνικής κριτικής.
3. **Αντίθεση:** Η αντίθεση ανάμεσα στο «μαράζι» και τον «ήλιο» ή τον «οίστρο του βαρβάρου», που υπογραμμίζει τη μετάβαση από το σκοτάδι της κατάθλιψης στο φως της ζωτικής ορμής.

Προσωπική ανταπόκριση: Στο κάλεσμα αυτό θα ανταποκρινόμουν με αίσθημα ανακούφισης αλλά και ευθύνης. Σε μια εποχή «πολυκρίσης» και ψηφιακής μοναξιάς, η προτροπή του Εμπειρικού να βγούμε στον «δρόμο» και να διεκδικήσουμε τη χαρά

«ορθό-κοφτά» είναι πιο επίκαιρη από ποτέ. Προσωπικά, επιλέγω να κρατήσω τη στάση του «δε με μέλλει» απέναντι στις τοξικές προσδοκίες των social media, προσπαθώντας να «ανασάνω μπροστά στον ήλιο» των αληθινών ανθρώπινων σχέσεων και των δικών μου πραγματικών επιθυμιών.

ΘΕΜΑ Δ

ΑΡΘΡΟ: Γεφυρώνοντας τις Γενιές: Το Αντίδοτο στη Σύγχρονη Μοναξιά

Του/Της [Όνομά σου/Ιδιότητα, π.χ. Μαθητή/-τριας του Λυκείου]

Στις μέρες μας, πίσω από τη βιτρίνα της διαρκούς ψηφιακής σύνδεσης, κρύβεται μια σκληρή πραγματικότητα: μια παγκόσμια κρίση μοναξιάς που πλήττει βαθιά την κοινωνία μας. Αν και το φαινόμενο αυτό παραδοσιακά συνδεόταν με την τρίτη ηλικία, πλέον αγγίζει έντονα και τους νέους. Ποιες είναι όμως οι αιτίες αυτού του παράδοξου φαινομένου και πώς η σύμπραξη των δύο «άκρων» της ηλικιακής πυραμίδας μπορεί να δώσει τη λύση;

Α' Μέρος: Οι λόγοι αύξησης της μοναξιάς στην εποχή μας

Η κατακόρυφη αύξηση των επιπέδων απομόνωσης και ψυχολογικής δυσφορίας πηγάζει από πολυδιάστατους παράγοντες της σύγχρονης καθημερινότητας:

- **Η κυριαρχία του ψηφιακού κόσμου:** Η εκτεταμένη χρήση των smartphones και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει μεταλλάξει ριζικά τον τρόπο αλληλεπίδρασης. Αντικαταστήσαμε την ουσιαστική, διά ζώσης επαφή με την ψευδαίσθηση της επικοινωνίας. Παράλληλα, η προβολή εξιδανικευμένων προτύπων επιτυχίας και εμφάνισης στα social media καλλιεργεί αισθήματα ανεπάρκειας και μη ρεαλιστικές προσδοκίες, εντείνοντας την κοινωνική απομόνωση.
- **Η «εποχή της πολυκρίσης» και η υπαρξιακή αβεβαιότητα:** Οι νέοι σήμερα καλούνται να ενηλικιωθούν σε ένα περιβάλλον γεμάτο αστάθεια. Η κλιματική αλλαγή, η οικονομική και εργασιακή επισφάλεια, οι γεωπολιτικές αναταράξεις, καθώς και η ραγδαία επέλαση της τεχνητής νοημοσύνης δημιουργούν ένα αίσθημα ανασφάλειας για το μέλλον. Αυτή η συλλογική ανησυχία συχνά οδηγεί στην εσωστρέφεια και την αποξένωση.
- **Ο σύγχρονος τρόπος ζωής:** Οι εξοντωτικοί ρυθμοί, ο ανταγωνισμός και η έμφαση στην ατομική επιτυχία αφήνουν ελάχιστο χρόνο για την καλλιέργεια βαθιών, ποιοτικών ανθρώπινων σχέσεων.

Β' Μέρος: Τρόποι συνεργασίας νέων και ηλικιωμένων για την καταπολέμηση της μοναξιάς

Η απάντηση στη μοναξιά δεν βρίσκεται στην απομόνωση, αλλά στην ένωση των δυνάμεων της νεότητας και της τρίτης ηλικίας. Η ιστορία και η κοινωνία έχουν ανάγκη

τόσο την ορμή των νέων όσο και τη σοφία των γηρατειών. Η συνεργασία τους μπορεί να πάρει πρακτικές μορφές:

- **Προγράμματα «Ανταλλαγής Δεξιοτήτων»:** Οι δύο γενιές μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά. Οι νέοι έχουν τη δυνατότητα να εισάγουν τους ηλικιωμένους στον ψηφιακό κόσμο (εκμάθηση υπολογιστών, smartphones, διαδικτυακές υπηρεσίες), μειώνοντας τον αποκλεισμό τους. Σε αντάλλαγμα, οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας μπορούν να μοιραστούν τις γνώσεις τους, την ιστορική τους μνήμη, παραδοσιακές τέχνες ή ακόμα και να προσφέρουν συμβουλευτική και συναισθηματική στήριξη βασισμένη στις εμπειρίες της ζωής τους.
- **Κοινωνικές και Πολιτιστικές Δράσεις:** Δημιουργία μεικτών εργαστηρίων (π.χ. θεατρικές ομάδες, λέσχες ανάγνωσης, εργαστήρια μαγειρικής ή χειροτεχνίας) σε επίπεδο δήμων ή σχολείων. Εκεί, η ορμή και οι ριζοσπαστικές ιδέες των νέων θα συναντούν τη σταθερότητα και την εμπειρία των μεγαλύτερων, δημιουργώντας έναν ζωντανό κοινωνικό ιστό.
- **Προγράμματα Συγκατοίκησης (Intergenerational Housing):** Εφαρμογή πρωτοβουλιών όπου φοιτητές ή νέοι εργαζόμενοι με οικονομικές δυσκολίες φιλοξενούνται ή συγκατοικούν με ηλικιωμένους που ζουν μόνοι τους. Οι νέοι προσφέρουν συντροφικότητα και βοήθεια στις καθημερινές ανάγκες και οι ηλικιωμένοι παρέχουν στέγη και ένα αίσθημα οικογενειακής θαλπωρής.

Επίλογος

EST.1993

Η μοναξιά δεν είναι ανίκητη. Απαιτεί όμως να σπάσουμε τα στερεότυπα που θέλουν τις γενιές χωρισμένες σε «αντίπαλα στρατόπεδα». Αν καταφέρουμε να παντρέψουμε τον ενθουσιασμό της νιότης με την ωριμότητα των γηρατειών, δεν θα ανακουφίσουμε μόνο τη μοναξιά των δύο άκρων, αλλά θα διασφαλίσουμε την ίδια την υγεία και την πρόοδο του κοινωνικού μας σώματος. Ας κάνουμε, λοιπόν, εμείς οι νέοι το πρώτο βήμα για να χτίσουμε αυτές τις γέφυρες.